

17. februarja 1938

Enake dolžnosti za vsakega
Enake pravice za vse!

Nova Prava

Leto II

Štev. 7

SOCIALNO POLITICNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Vsem cenjenim naročnikom
smo priložili položnice za po-
ravnavo naročnine.

Ker je odziv minimalen, pro-
simo ponovno, poslužite se po-
ložnic in podprite s točnostjo
narodno-delavski tisk.

Uprava.

Žalostne razmere v tovarnah

Radi se bahamo, da je naša socialno-politična zakonodaja na višku in da jo moremo primerjati z zakonodajo drugih kulturnih in naprednih držav. S svojo socialno-politično zakonodajo delamo v tujini propagando za ugled in čast naše države. Tudi doma pogosto slišimo, kako je naša socialno-politična zakonodaja razvita in kako je osvojila načela moderne zaščite delovnega človeka. Kadar govorimo o socialno-politični zakonodaji, mislimo predvsem na zaščito delovnega človeka v tovarnah in v raznih obrtniških delavnicah. Gotovo je ta del socialne zaščite najvažnejši, ker se tiče relativno največjega števila interesentov, toda za splošen socialen povzdig naroda so tudi druge panoge socialne politike in zaščite važne. Vse premalo mislimo, zlasti na socialne probleme našega kmeta. Socialna zaščita javnega uradnika je zelo skromna in se niti zdaleka ne more primerjati s podobno zakonodajo v drugih državah. Zlasti javni nameščenci pogrešajo ureditev socialnega zavarovanja.

Morda naša socialno-politična zakonodaja teoretično ni slaba in se jo morda res more primerjati z moderno zakonodajo drugih držav. Toda praktično socialna zaščita delavca ni na višku in v marsičem zaostaja za potrebami delavstva in za zaščito, kakršne je deležno delavstvo v sosednjih državah. Mi vsi vemo, da je zakonita določba o osemurniku samo na papirju; splošno je znano, da obratni zaupniki v dnevnem življenju ne uživajo zaščite, brezposelnost je še vedno zelo občutna, število inozemskih delavcev in nameščenecv se ni zmanjšalo, inspekcija dela nima kredita in ne more vršiti svojih po zakonu predpisanih dolžnosti, delavska stanovanjska politika in zaščita leži na tleh, delavske plače so skrajno skromne, vsaj celo v kulturni dravski banovini povprečna zavarovana mezda delavcev znaša komaj 23 din dnevno. Zakon o minimalnih mezdah je žalibog ostal na papirju. Zaradi tega je umljivo, da prizadeti delavci in nameščenci na praktično važnost in pomembnost naše socialne zakonodaje gledajo malo drugače kot oni, ki si s to zakonodajo ustvarjajo političen ugled.

Danes hočemo s par besedami podčrtati, kako žalostne so splošne socialne razmere v naših tovarnah. V prvi vrsti so naše tovarne mrzle, brez duše in srca, v katerih ne bije mehko srce in pametno razumevanje za delovnega človeka. Naše tovarne so izrazito pridobitna podjetja, v katerih želja po dobičku vodi vsa stremjenja ter dejanja in nehanja v tovarnah. V vodstvih naših tovarn ne pride do izraza socialen duh, ki naj ustvarja in vodi tovarniško socialno politiko. Naše tovarne niso osnovna celica za izvajanje socialne politike, čeprav leži na dlani, da so tovarne one, v katerih bi se morala prak-

Konkordat — končno odstranjen

V izredni številki »Glasnika srbske pravoslavne patriarhije« je bila 8. t. m. objavljena naslednja deklaracija:

Na izrednem zasedanju arhierejskega sabora 22. januarja se je posebno razpravljalo vprašanje zakonskega načrta o konkordatu, ki je bil, kot je znano, podpisan med Jugoslavijo in Vatikanom 25. julija 1935. Proučevale so se vse izjave g. predsednika vlade in posameznih članov vlade, in sicer:

1. Izjavo g. predsednika vlade z dne 27. oktobra 1937, zaup. št. 22.430, ki je bila poslana predsedniku sv. arhierejskega sabora.

2. Razpis notranjega ministrstva z dne 24. novembra 1937, zaup. št. 59.706, ki je bil poslan vsem banovinom.

3. Izjavo notranjega ministra v govoru na 22. seji finančnega odbora narodne skupščine, dne 29. dec. 1937.

Po navedenih izjavah je bil sv. arhierejski sabor še mnenja, da izjave niso popolnoma zadovoljive in je smatral za potrebno, da z zasedanja zahteva od vlade točno sporočilo, da je konkordat res odstavljen z dnevnega reda.

Predsednik vlade je nato poslal sv. arhierejskemu saboru tako sporočilo:

Da ne bi bilo več nikakega dvoma, ponovno izjavljam v imenu kraljevske vlade, da je ta in tak zakonski načrt zares definitivno odstavljen z dnevnega reda.

Na ponovno zahtevo pa je g. predsednik kr. vlade izpopolnil svojo izjavo kot sledi:

1. da ta in tak konkordat z Vatikanom ne bo več predložen narodnemu predstavništvu v zakonodajnem;

2. da bo kr. vlada pri vsakem bodočem urejanju svojih odnošajev z Vatikanom in pri ureditvi položaja rimskokatoliške cerkve v kraljevini Jugoslaviji v polni meri spoštovala in izvajala po državni ustavi zajamčeno načelo enakopravnosti vseh veroizpovedi, ki so v naši državi po zakonu priznane.

Sv. arhierejski sabor je vse zgoraj obrazloženo upošteval in je soglasno ugotovilo, da omenjene uradne izjave nudijo jamstvo, da je ta in tak konkordat dejansko odstavljen z dnevnega reda.

Razmere — v Franciji

Ugleden francoski politik, večkratni minister in ministerski predsednik André Tardieu, je pred kratkim napisal nekaj knjig o političnih prilikah v francoski republiki. Njegov popis razmer v Franciji je zelo zanimiv. Revija »Misel in delo« je v zadnji številki prinesla kritiko teh knjig, in v tej kritiki revija pravi: Erazem Rotterdamski je že zapisal, da se moraš učiti, če hočeš postati kočijaž, a če hočeš postati princ, je dovolj, da se rodiš. Slično je po Tardieujevem tudi s parlamentarci: to je najlažja karijera, ki omogoča udobno življenje vsakemu slabiču. Če hočeš postati učitelj, moraš imeti šole, če minister prosvete, si lahko nepismen, se-

tično naša socialno-politična zakonodaja najbolj vidno in koristno kazati. Imamo kapitalno in po številu zaposlenega delavstva močne tovarne, v njih so zaposleni strokovnjaki za najrazličnejša produkcijska dela v tej tovarni: strojni inženjerji, elektroinženjerji, mehaničarji itd., toda redka je tovarna, v kateri bi imeli izvežbano osebje za prvo pomoč, ni nam znana tovarna, v kateri bi bila posebna oseba zaposlena z delokrogom socialno-zaščitnega in zdravstvenega-zaščitnega značaja. Modernije tovarne zaposlujejo posebne osebe, ki se imajo zanimati zgolj za zdravstvene in zaščitne naprave v podjetju in za praktično socialno zaščito zaposlenega delavstva. Ni dvoma, da večje tovarne tako osebo neobhodno potrebujejo, ako hočejo vsaj v skromnem obsegu predstavljati moderno tovarno, ki zna ceniti socialno zaščito svojega delavstva. Delavstvo je prepuščeno samemu sebi, nima stika z vodstvom podjetja, delavstvo ne sliši ljubeznivih in prijaznih besed, ne sliši nasvetov v svojih težavah, ono je izpostavljeno le prevečkrat grobim izpadom vodilnejših oseb. V tovarni ni nikogar, ki bi delavstvo poučeval o uporabi varnostnih naprav, o tem, kako se mora varovati pred obolenji, o tem, kako naj uveljavlja razne pravice iz naslova socialnih zakonov. Sprehod po naših tovarnah mora na vsakogar napraviti skrajno žalosten

nat je pravo zatočišče ohlapelih starcev, ki bi v vsakem drugem poklicu že zdavnaj bili v zasluženem pokoju, le tu še markirajo nekako narodno voljo. Zanimivo je Tardieujevo mnenje o časopisju. Pravi, da poznamo v Franciji dve vrsti tiska: informativnega, ki je v rokah velekapitala, in političnega, ki je v rokah pod vplivom posameznih parlamentarcev, poslancev in senatorjev; oni ga potrebujejo za to, da obdrže svoj položaj in terorizirajo javno mnenje. Če je tak časopis v provinci, služi parlamentarcu, da obdrži svoj mandat. Stranke? To je stara pesem: če je stranka v opoziciji, potem je »država v nevarnosti«. Ko pridejo na

vtis. Ventilacije so običajno slabe, razsvetljava proti vsem modernim predpisom, na omiljenje ropota nihče ne polaga pažnje, tovarne nimajo obednic, ne umivalnic, stranišča so daleč od higiene. Delavci, ki v zimi in snegu in dežju po več ur hodijo v tovarno, nimajo nikjer možnosti za preslačenje, na izmeno morajo čakati na prostem, hrano zavžijejo mimogrede pri stroju, pri najbolj nehygieničnih okoliščinah.

Tak duh porazno in uničujoče vpliva na zaposleno delavstvo. Delavec postane mrk, zagrenjen, sovražno razpoložen, nima smisla za gospodarski napredek podjetja, njemu so tuji vsi, ki za gospodarski napredek podjetja odgovarjajo, delavec ne čuti soodgovornosti za gospodarski razvoj podjetja, ker v podjetju ne vidi sredstva za splošno povzdigo ljudskega blagostanja, temveč samo mrzlega izkoriščevalca njegove delovne moči in njegovega zdravja. Delavec v naših tovarnah ne dobi vzgoje v spoštovanju do gospodarskih dobrin, delavec je v vseh ozirih negativistično razpoložen, tudi ne zna ceniti vrednosti svojega dela, v njem pada ponos človeka, iz delavca tovarne ustvarjajo sebi tuja — revolucionarja.

Moderne države se trudijo, da svojo socialno politiko osredotočijo v podjetja. Podjetja so najprimernejše sredstvo in najumestnejši kraj za vzgojo

vlado, ni več nevarnosti, ni več grozečega razsula! Seveda so baš oni to preprečili. Poslanci se drže svoje stranke le, dokler imajo od nje koristi, potem jo trumoma zapuste. Kadar so šefi strank na vladi, zagovarjajo eno stvar, ko odidejo v opozicijo, prav isto napadajo. Od 619 poslancev je 400 nespособnih za vsako zakonodajno delo, ker so le priganjači.

Pisatelj pravi, da ta problem ni samo političen, marveč predvsem tudi moralen. Morda marsikaj napisanega velja tudi za druge države!

Nov Chamberlainov pakt velesil

Nesoglasje v angleški vladi odstranjeno

Kakor se zatrjuje, so nesoglasja, ki so izvirala iz različne presoje položaja, sedaj odstranjena in je med Chamberlainom in Edenom prišlo do popolnega sporazuma glede nadaljnje taktike angleške vlade. Eden je popustil v španskem vprašanju in ne vztraja več na tem, da bi se moralo pred obnovo pogajanj z Italijo rešiti najprvo vprašanje umika tujih prostovoljcev iz Španije. Chamberlain pa je pristal na to, da mora rešitev tega vprašanja biti vzporedna s pogajanjmi med Anglijo in Italijo ter da angleška vlada ne bo pristala poprej na druge sporazume, dokler ne bo istočasno rešeno tudi to vprašanje. Chamberlain pa je opustil svoje prvotno stališče glede priznanja okupacije Abesinije.

«Daily Mail» je mnenja, da želi Chamberlain vpostaviti prijateljske odnošaje z vsemi evropskimi državami. Predvsem pa želi sporazum z Italijo in Nemčijo, pa ne le radi tega, da se odstrani mednarodna napetost, temveč tudi zato, da bi prišlo do sklenitve novega pakta velesil, ki naj bi postal trajna ustanova za urejanje evropskih problemov.

delavca v narodno gospodarskem in kulturnem oziru. Delavec mora v tovarni čutiti, da je ta tovarna samo del narodnega gospodarstva, da je on soodgovoren za napredek tega gospodarstva in s tem tudi za napredek te tovarne. Moderni podjetniki na to vzgojo delavstva polagajo izredno veliko pažnjo, ker vedo, da v simpatiji delavstva do tovarne leže neprecenljive vrednosti za napredek podjetja samega. Moderne tovarne organizirajo svojo lastno tovarniško inspekcijo dela, ki se trudi, da v tovarni sami uveljavi vse predpise veljavne zakonodaje in da v najširšem obsegu uveljavlja dolžnosti privatne iniciative v pogledu socialne politike v tovarni.

Naše oblasti, predvsem inspekcija dela, posebno pa tudi naša zakonodaja mora pričeti polagati večjo pažnjo na tovarniško socialno politiko. Tu mora biti izhodišče za socialen napredek naroda in za gospodarsko moč države. V tovarnah se mora pričeti preusmeritev duš, da bodo razumele veliko važnost gospodarske demokracije pri stremljenjih za reorganizacijo človeške družbe v smeri večjega zadovoljstva narodov in držav. Delavci sami pa morajo na socialno politiko v tovarnah posebno budno paziti in na te probleme ne smejo pozabiti pri sklepanju kolektivnih pogodb.

Domače politične vesti

Imenovani bodo novi poslanci.

Imenovanih bo več novih poslancev, ker so nekatera poslanska mesta izpraznjena s smrtjo, nekatera zaradi tega, ker so bili dosednji poslanci izvoljeni za senatorje in se vsi namestijo odpovedati poslanskemu mandatu in zasedati mesta v senatu.

Delovni odbor združene opozicije je sestavljen.

Delovni odbor združene opozicije je končno veljavno sestavljen, in sicer za HSS inž. Košutić in dr. Šutej, za SDS dr. Kostić in Vilder, za staroradikale dr. Ninčič in Krsta Miletić, za demokrate Milan Grol in Božidar Vlačić, za zemljoradnike dr. Gavrilović in dr. Tupanjanin. Naloga odbora je skrbeti za enotno izvajanje politične akcije združene opozicije.

Vrhovni forum vseh strank pa tvorijo šefi vseh strank združene opozicije.

Dr. Maček vrne obisk.

Iz krogov beogradske združene opozicije se širijo vesti, da misli okoli 20. februarja obiskati šefe združene opozicije dr. Maček, da jim vrne lanski obisk v Farkašicu pri Sisku. Ob tej priliki se bodo vršili važni razgovori o bodočem sodelovanju med srbsko združeno opozicijo in KDK.

Dr. Dobovišek izstopil iz KDK.

Dr. Dobovišek, ki je bil izvoljen za poslanca za šmarnski srez in ki je bil pristaš dr. Mačka, je odložil vse svoje funkcije v Mačkovem pokretu med Slovenci, ter s tem izstopil iz KDK. Iz tega lahko sklepamo, da bo predložil svoj mandat narodni skupščini v verifikacijo ter sodeloval pri skupščinskem delu.

Poslanec Fran Novaković iz sreza Djurdjevac, ki je bil 5. maja 1935 izvoljen na listi dr. Mačka, pa je že izročil vse poverljive listine predsedniku narodne skupščine.

Nova tednika.

V petek je izšla prva številka novega tednika «Branik», ki se označuje za neodvisno glasilo. Urejuje ga g. Roman Boltazar. List pa izdaja poseben konzorcij.

V Mariboru pa bo pričel izhajati v mariborski tiskarni tednik «Edinost», katerega urednik bo g. Gerželj. Ta tednik bo obmejni glasnik narodne sloge.

Oglašajte v „Novi Pravdi“

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

Rdeče krilce se je utrnilo v temi. Nič ni moglo biti. Nemara samo... «Ali je Tomšev Jože tudi oženjen? Katero je vzel?» je vprašala potihoma Marija Magdalena, brez zanimanja in nekako v polsnu. Zdajci se je dodobra zavedala: Ta je bil!

«Kar ne more pošteno poprijeti», je rekla teta, ki se je tudi že začela slačiti. In dekle je prasnilo v smeh in ga dušilo pod pernico.

«Kaj pa je smešnega?» «Nič, tetka. Eh! Take neumnosti.» «Neumnosti», pravi starka in si misli, da je dekle zlezo v posteljo brez križa in molitve.

Marija Magdalena Klímova vidi v temi, ki je nastala, napol osvetljen klanec, v tišini šumijo visoke jesenske bukve in spodaj pod klanec se pasejo gosi. Tema se naglo gosti, znoči se; venomer jo sili smeh, nasmih se, grudi in noge so napete kakor strune prečudnega glasbila.

Trobentica.

Na pokopališču se je pomudila na grobu svojcev, kamor je položila šopek, potem je šla na obisk k Šimonovim in sedaj, popoldne šla k Rainiševim. Godba se je čula skoz odprta okna na vas in še dalje. Fantje in dekleta so začeli trumoma prihajati. Pred krčmo so v zadregi stopicali in nazadnje vstopili.

Kajpada, vsak jo je spoznal! Kdo drugi naj bi bil, če ne Magda Klímova, praška šivilja!

Banovinski proračun

Novi proračun znaša 129.7 milijona in je za 9,803.902 din večji od sedanjega

V letošnjem proračunu je določenih 129.793.902 din izdatkov ter je za 9,803.902 din večji od sedanjega.

Proračun se je povišal v zadnjih dveh letih za 32.2 milijona din, to je za dobro četrtino.

Izdatki za posamezne oddelke so v proračunu razdeljeni takole:

splošni oddelek 6.795.060 (lani 6 milijonov 272.826) din;

upravni oddelek 1.239.820 (lani 1.272.826) din;

kmetijstvo 9.408.130 (lani 7.581.465) din;

prosvetni oddelek 22.386.780 (lani 22.119.084) din;

tehniški oddelek 37.541.230 (lani 39.064.241) din;

socialna politika in zdravstvo 12 milijonov 745.660 (lani 11.467.348) din;

finančna politika 19.637.200 (lani 15.934.320) din;

trgovina, obrt in industrija 2.808.570 (lani 2.461.056) din;

rezervni krediti 1.000.000 (lani 1 milijon 226.277) din.

Kakor je razvidno, je letos za tehniški oddelek določena manjša vsota. Znatno pa se je povečala vsota za finančno politiko in sicer približno za 6 milijonov din.

Pri drugih postavkah ni bistvenih razlik. Opazi pa se, da so se gospodarske razmere izboljšale in se dajo vsaj deloma opravičiti višji letošnji dohodki. Posamezne potrebe v gotovih področjih pa so v resnici veliko večje, če bi hoteli ustreči vsem po-

trebam in zahtevam posameznih krajev.

Proračunsko zasedanje banskega sveta

V torek, dne 15. februarja t. l., se je pričelo letošnje proračunsko zasedanje. Takoj po otvoritvi je bila prečitana naredba notranjega ministra, v kateri so bili nekateri člani razrešeni kot člani banskega sveta in na njih mesto imenovani drugi člani. Ban dr. Natlačen je v svojem ekspoziju poročal, da je novi proračun za 9,5 milijonov din večji in to vsled splošne podražitve življenjskih potrebščin. Število banovinskih uslužbencev se je povečalo in narašča tudi velika potreba po elektrifikaciji dežele. Banovina je od občin prevzela za 16 milijonov din bremen. Dlje je bilo važno poročilo o 63-milijon-skem posojilu banovine za sanacijo Zadržne zveze v Ljubljani. V osnovnem šolstvu je vsesplošen napredek, treba pa je še mnogo graditev. Posebno se bo banovina prizadevala za vzdrževanje in zboljšanje banovinskih cest, za kar je že najela potrebno posojilo. Za banovinske bolnišnice je bilo dosedaj izdanih 13 milijonov dinarjev, a treba bo zanje še okrog 20 milijonov dinarjev. Banovina je v poslednjih dveh letih nakupila za okroglo 22 milijonov dinarjev zemljišč.

V drugem delu ekspozija, ki se je nanašal na dohodke, je ban navedel novo davščino na jedilno olje (1 din na liter) in ban. davščino na prevoz blaga z motornimi vozili. Šolska doka se bo povečala od 26 do 35%.

Novi plavži in naprave za hidriranje premoga

Uprava državnih rudnikov namerava v Lutriji zgraditi nove moderne plavže odnosno naprave za toplotno železne rude. Gre za naprave po Kruppovem sistemu «Rennverfahren», ki omogočajo pridobivanje železa iz rude brez uporabe koksa. V ta namen je že odpotoval v Nemčijo ravnatelj državnih rudnikov iz Sarajeva, z njim so odšli tudi nekateri strokovnjaki, da bodo končno proučili to vprašanje, predno se odda naročilo v vrednosti 25 milijonov din Kruppovemu podjetju.

Proučuje se pa tudi drugo važno vprašanje, in sicer pridobivanje pogonskih olj iz rjavega premoga, s tem v zvezi pa se bo tudi rešilo vprašanje razširjenja premogovnikov.

Naš nacionalni inštitut za rude in gorivo pri ministerstvu za šume in rude pa je nedavno pričel proučavati mož-

nost za gradnjo tehničnih naprav za pridobivanje bencina in tehničnega olja iz rjavega premoga. Proučevanje se nanaša na vprašanje rentabilnosti take industrije, na vprašanje sposobnosti posameznih vrst premoga za ta namen in na vprašanje kraja, kjer naj bi se zgradile take naprave.

V Nemčiji so proces pridobivanja bencina iz rjavega premoga znatno izpopolnili in se praktično uporablja v velikih obratih koncerna Leuna-Werke. Toda stroški so zelo visoki in je tak premogovni bencin veliko dražji, nego iz mineralnega olja pridobljeni bencin.

To proučevanje se bo seveda zavleklo, tako da bo končano šele sredi letošnjega leta. Tehnične naprave bi nam dobavili Nemci in bi znašali investicijski stroški že v prvi etapi okrog 200 milijonov dinarjev.

Prešernovemu spominu

Kmalu bo preteklo sto let, odkar je umrl Francè Prešeren, slovenski narod pa se svojemu pesniku dosedaj še ni oddolžil s tem, da bi odkupil njegovo rojstno hišo in jo s tem posvetil samo njegovemu spominu in ohranil sebi ta spomenik lastne veličine, ki jo je v pesniku-velikanu dosegel. Letos okrog obletnice njegove smrti pa so pokrenili široko akcijo za odkup pesnikovega doma, in določili za tistega, ki naj ta odkup omogoči — slovensko mladino.

Malo je velikih mož, katerih pomen bi znali že sodobniki pravilno oceniti. Tudi v Prešernu so le nekateri njegovi prijatelji videli genija izredne duševne veličine, drugim so bile njegove pesmi le «kvante», ki jih spodoben človek ne more odobravati. Prešernov čas je više cenil naplujenega in donečega pesnika Koseskega, ki je s svojimi rodoljubnimi, mestoma zaradi spačenega jezika nerazumljivimi verzji ogrevl srca tedanjih narodno čutečih Slovencev. Priti je morala šele mlada generacija (Levstik, Jurčič, Stritar), ki je leta 1866. končno razkrila bogastvo in lepoto Prešernove umetnosti.

Vso veličino Prešernove poezije moramo razumeti le, če jo vzamemo v primeri z dobo, v kateri je nastala. Šele če upoštevamo, da razen Vodnikovih pesmic in nekaj slabih poskusov Čebeličarjev v dobi, ko se pojavil Prešeren, nismo imeli ničesar, bomo mogli razumeti, kaj pomeni drobna knjižica njegovih poezij. V slovenskem, dotedaj pesniško še nespretnem in neizpoljenem jeziku, ki se je komaj poskušal v rimah, je Prešeren izpel svojo življenjsko bridkost, ki jo je položil v dovršeni obliki v najbolj zamotane pesniške oblike klasične poezije in s tem povzdignil svoj jezik do višine tedanjih evropskih kulturnih jezikov.

Svojim pesmim je Prešeren vtisnil tragiko svoje nesrečne ljubezni do Julije, ki je vse življenje ni prebolel. Iz ljubezni do nje je spletel «Sonetni venec», najdragocenejšo umetnino našega slovstva. V njem je izrazil tudi svojo globoko ljubezen do domovine, ki pa je prežeta z bridkostjo zavoljo njene razkovanosti in zaradi tega, ker «Slovenec miše ne ljubi matere vanj upajoče».

Kljub nepomembnosti in nerazvitosti slovenskega naroda in njegovega jezika, se je Prešeren v zmedu nasprotujočih si narodov o življenjski upravičenosti svojega ljudstva brez oklevanja odločil zanj in s tem zavedno onemogočil uresničitev ilirske ideje, ki je hotela Slovencev usiliti hrvatsčino in izbrisati slovenščino iz števila književnih jezikov.

Preko ljubezni do svojega naroda in preko ljubezni do sočloveka prehaja Prešeren do ljubezni do človeštva in najde v njem najvišjo vrednoto, ki združuje in ohranja vse druge. Ideja vsesplošnega človeštva je združena z idejo miru in bratstva vseh narodov na zemlji in predstavlja zato največje dobro in najvišjo srečo.

Iz umetniške ubužanosti svoje dobe se dviga Prešernov lik kot velikan nad pritlikavci in njegove pesmi so najsvetlejši biseri, kar jih je kdaj kdo vtikal v oblačilo slovenske poezije.

kakor nekoč in tudi Bogu na tetini podobi se je zjasnil obraz, da je bil videti mlajši in priljudnejši. Kljub temu sta svobodneje zadihala, ko sta se odpravila. Krenila sta po poti za vasjo.

«Kako, da se nisi pogostejše prikazala?»

«Misli sem, da bi po nepotrebnem delala napoto. Končno tudi voznja nekaj stane, a denar pri nas — kaj bi razkladala!»

«Služil sem v Pragi,» je povzel, «in želel sem si, da bi te kdaj videl. Škoda, da se mi ni posrečilo.»

«Res, škoda, Jože,» je odgovorila. Toda njene misli so bile odsotne.

Razumel je in molčal. Bog vedi, s kom je hodila in nemara bi ji ne bilo preveč prijetno, če bi jo srečal. V srcu ga je zazel neuspeh in dejal je s čisto spremenjenim glasom:

«Kam greva, Magdalena? Vrniva se.»

Pod visokim pomladnim obokom, posejanim z belimi oblaki, se je zdajci začutila neznatno in slabotno kakor teta. Življenje beži tako hitro in razen grobov ne pušča sledu. Kakor bi v vetru stopal po pesku.

«Magdalena?»

Uprla je vanj otožne oči. Toda že se je nasmehnila:

«Kaj je?»

«Ali se vrneva?»

«Misli sem, da pogledava po lokah in da si nargam trobentica za na pot.» Ozrla se je vanj kakor v otroških letih, ko je moledovala za pečen krompir. Njene modre oči so se skrivale pod visokim čelom.

Večkrat se je spomnil načina njenega moledovanja.

Rožnata je stala pred njim na stezici pri trnulevem grmu, ki se je začel razcvetati, rožnata in bela, z ravno črto sredi čela.

(Dalje prih.)

4

Jože Tomšev je prišel k Rainiševim takoj po kosilu in je plesal samo z njo. Od kraja sta bila zmedena in redkih besedi, kaj kmalu pa se jima je razvezal jezik.

«Ali še pomniš, kako sva skupaj pasla na lokah pod gozdom, pobirala klasje in kurila kresove?»

«Ali še veš, kako si nabunkal Trapkovega? Z grdimi priimki me je obkladal.»

Smejala sta se.

«Zakaj se ne oženiš, Jože?»

Po pravici rečeno, Magdalena, zato ne, ker ni mogče. In ti? Misli sem, da imaš najmanj dva otroka.»

«Kaj bi imela od njih? Skrbi. Najbolje je živeti kakor ptič. In če bi se tudi poročila, Jože, danes je vsakdo vesel, da se prebije. Kdo bo imel danes otroke!»

«Tako je,» je pritrdil. «Zmerom sem trdil, da si ženska kot je treba.»

Okoli vratu je imela pisano ruto; zdrknila ji je na tla in Jože jo je pobral.

Oblačila si je kožušček.

«Človek bi ne verjel, kako lačen postane tukaj,» je dejal. «Pojdi z menoj, da povečerjam.»

«Ženitev,» se je smejal med potjo, «no, bil bi res že skrajni čas, kar prve pa tudi ne poberem. Ali ne veš, Magdalena, kje bi dobil takšno, kakor si ti? Šel bi ponjo na konec sveta.»

Magdalenine oči so veselo žarele.

«Na vasi bi ne mogla več živeti,» je odvrnila. «To se ne da prisiliti. Kakor se človek navadi!» —

«Vem,» je rekel in čelo se mu je zmračilo.

Privedel jo je k tetini koči in se hotel obrniti, toda potegnila ga je noter in jedla sta skupaj.

«Misli sem, da je ne bo,» je govorila teta, «če pa pride, da ne bo sama.»

Črna izba se je zdelala v smehu mladih ljudi jasna

Zunanje politične vesti

—k V noči od četrtega na petek se je izvršil v Rumuniji državni prevrat, s katerim se je upeljala osebna diktatura kralja Karola.

Nova vlada, ki ji predseduje patrijarh Miron Cristean in v kateri sede vodilne politične osebnosti bivših političnih strank, je samo izvrševalni organ diktature kralja in njemu dodeljene vojske.

Gogova vlada je pač doživela zaslužen padec kot dokaz, kako se ne sme vladati, četudi je slonel Gogov program na krščanskih načelih.

Antisemitski pokret, uveljavljanje najhujšega partizanstva v državni upravi, izčrpanje državnih blagajn in razni drugi nekrščanski ukrepi, so dali kralju Karolu dovolj povoda, da se je odločil za režim osebne diktature.

Proglášeno je obsedno stanje, policijo je zamenjalo vojaštvo, cenzuro vrše vojaške oblasti, volitve v senat in parlament so preklicane, napoveduje se nova ustava itd.

Kralj Karol se je obrnil na narod s posebnim manifestom, v katerem opravičuje svoj korak, trdeč, da so dogodki zadnjih tednov nekaj nezasišane, kar je treba izbrisati iz zgodovine rumunskega naroda. Torej so jo dobili isti, ki so se kakorkoli ogrevali za Gogov krščanski režim, temeljito po zobeh.

Gogovi antisemitski ukrepi so izzvali zmedo v Rumuniji in so zelo nepovoljno odjeknili na zunaj. Gospodarska odvisnost Rumunije do nekaterih držav v Evropi, ki jim Goga ni bil dobrodošel, je povzročila padec krščanskofašistične diktature.

Kdor si domišlja, da pomeni prevrat v Rumuniji povratek k demokratičnemu obrazu državnega življenja, ta je v zmoti zato, ker je kralj Karol v svojem manifestu točno povedal, kaj hoče in česa noče.

Polvojaška diktatura, kateri bo služila kot izvršilni organ vlada patrijarha Mirona, napoveduje svoj program, ki je zelo pester, obširen in za razmere v Rumuniji težko izvedljiv.

Politična prostitucija,

vrènje v industriji in

gospodarska negotovost

dajejo točno sliko

današnjega življenja

Drugi važen zunanje-političen dogodek

je obisk avstrijskega zveznega kanclerja Sušnika z nemškimi firerjem Hitlerjem v Berchtesgaden. Inicijativo za tak sestanek je dal Hitler, pripravil pa ga je von Pappen.

Poroča se, da so se razgovori vršili okrog sledečih točk, ki jih je imel Sušnik proučiti, in sicer: 1. Ali bi Avstrija obnovila monarhijo tudi proti volji nemške vlade? 2. Ali je pripravljena avstrijska vlada pritegniti k sodelovanju tudi zastopnike narodnih socializmov? 3. Ali je Avstrija vezana na določene sile v Evropi? 4. Ali je Avstrija pripravljena striktno izvajati nemško-avstrijski sporazum iz leta 1937.

O teh razgovorih je bil poučen Musolini, ki je tudi pristal na program razgovorov.

Sušnikovo potovanje v Berchtesgaden je bilo za Evropo pravo iznenađenje.

V zvezi s tem potovanjem se že govori, da bi prišlo v Avstriji do rekonstrukcije vlade. Govorice in ugibanja bodo potrdili bližnji dogodki, ko zvemo za dodatek k sporazumu iz leta 1937.

Češkoslovaška je od Nemčije direktno ogrožena in polkovnik Beck si tri leta prizadeva Češkoslovaško izolirati, kar dokazuje, kakšni so njegovi nameni.

L'Echo de Paris.

Proračunska razprava v skupščini

Narodna skupščina je začela razpravo o predlogu državnega proračuna za leto 1938-1939

V Narodni skupščini se je pričela dne 9. februarja proračunska razprava. Ob 11. uri dopoldne je skupščina pričela z načelno debato o proračunu. Finančni minister Dušan Letica je podal daljši ekspozé o obliki finančni in gospodarski politiki vlade. Izvajal je med drugim:

Narodno gospodarstvo je glavna osnova državnih financ. Danes imamo visoko dvignjeno narodno gospodarstvo. Kot posledica tega se menjava tudi slika državnega proračuna. Ne smemo se bati visokih proračunov, saj so ti posledica gospodarskih stremeljenj. Gospodarsko najbolj izčrpan je bil kmet, zato je kraljevska vlada v prvi vrsti njemu posvetila vso pozornost, ter mu najprej znižala davke.

Z mobilizacijo kapitala preko državnih bank je vlada dosegla, da je dobilo zaposlitev veliko število doslej nezaposlenih. 80% našega ljudstva je zaposlenega v poljedelskem in živinorejskem gospodarstvu.

Poleg skrbi, da se dvigne naš kmet, se je gospodarska politika vlade gibala tudi v drugih smereh. V mejah možnosti so bila znižana tudi bremena dolžnikom pri Državni hipotekarni banki.

Dalje naš javna dela pripravljajo, da tudi v bodočem gospodarskem letu pričakujemo zboljšanja. Število zavarovanih delavcev je znašalo koncem meseca decembra 1937 716.676, kar je 122.244 več, kakor pa leta 1935. Število nezaposlenih je vedno manjše. V mesecu decembru je bilo nezaposlenih skupaj 70.448 moških in ženskih delavcev. Javne borze dela so nudile decembra meseca 2.986.825 din podpore.

Tudi pri obrtništvu so se razmere zboljšale. Seznam industrijskih proizvodov je zabeležil skok za 9,6 točk na-

sproti letu 1936. Velik razmah je zabeležila lesna in tekstilna industrija. Proizvodnja domačih premogovnikov se je povečala za 15,5%.

Gospodarski razmah se vidi tudi v prometu. Rečna in gospodarska plovba sta pokazali velik razmah.

In kakšne naj bi bile osnove novega državnega proračuna?

Kot finančni minister sem stal v zelo kočljivem položaju, kajti resorni ministri so postavili velike zahteve z zelo povečanimi proračuni izdatkov, saj so njihove zahteve dosegle 14 milijard dinarjev. Večina teh zahtev je bila upravičena in koristna, vendar sem se moral upreti mnogim celo najumestnejšim zahtevam. V številki 12.180 milijonov v proračunskem predlogu, pravi g. minister finance, sem že pri izdelavi proračunskega predloga prihranil skoro 2 milijardi. Najmanjše redukcije sem izvedel pri aktivnih gospodarskih podjetjih.

Vsi zvišani izdatki državnih podjetij znašajo okroglo 760 milijonov. Krili se bodo iz lastnih dohodkov podjetij. Ker znaša celotno zvišanje proračunskega predloga 1270 milijonov, pomeni to, da bi nam ostalo za fiskalno kritje samo 602 milijona zvišanja, in so v tej številki zastopane potrebe naše narodne obrambe s 313 milijoni. Tako gre od celotnega zvišanja 1270 milijonov skoro cela milijarda samo za potrebe državnega gospodarstva in narodne obrambe. Ostanek 280 milijonov se razdeli na osebne in stvarne izdatke vse ostale državne uprave.

Skupščina pa bo sedaj razpravljala o posameznih proračunskih postavkah.

Navodilo o ustanavljanju strokovno nadaljevalnih šol

Nekatere podružnice se obračajo na l. o. s prošnjo za podatke, kako je mogoče ustanavljati strokovno nadaljevalne šole, oziroma tečaje.

V Službenem listu kr. banske uprave za dravsko banovino v Ljubljani, dne 27. februarja 1935, 17. kos, letnik VI., je izšla celotna uredba o organizaciji, učnem načrtu, strokovni izobrazbi učiteljev in uporabi učbenikov v strokovnih nadaljevalnih šolah. Podamo kratak izvleček iz uredb, ki naj služi vsem našim strokovnim edinicam in prijateljem naobrazbe vajencev kot navodilo pri ustanavljanju strokovno-nadaljevalnih šol.

1. Zaradi strokovnega in praktičnega izobraževanja obrtnih, tovarniških in trgovskih vajencev ter pomočnikov se odpirajo strokovno-nadaljevalne šole v občinah, kjer je najmanj 50 vajencev. Strokovno-nadaljevalne šole se morejo ustanavljati tudi za več občin skupaj.

2. Če je v poedinah občinah več kot 25, a manj kot 50 vajencev, se ustanove z odobritvijo bana in ob stroških občine posebni začasni tečaji.

3. Strokovno-nadaljevalne šole in začasne strokovne tečaje smejo ustanavljati in vzdrževati ob svojih stroških tudi zbornice in društva, ustanovljena po zakonu o društvih, shodih in posvetih; dalje podjetja. Ustanavljanje teh šol in tečajev odobruje ban, učni na-

črti pa se morajo skladati z načrtom in programom, ki o njem govori uredba.

4. Občine so dolžne skrbeti za kurjavo, razsvetljavo, opravo učil itd.; v ta namen vstavijo v proračun potrebna materialna sredstva. Navadno dajejo podporo tudi razne gospodarske in strokovne organizacije, predvsem trgovske in obrtne zbornice, obrtniška udruženja, delavska zbornica in banovina.

5. Ako obstoji v kraju strokovno-nadaljevalna šola, jo morajo obiskovati vsi vajenci(ke) brez ozira na obrt ali trgovsko stroko, ako že ne obstoja ločena obrtna, oziroma čisto trgovsko strokovno-nadaljevalna šola.

6. Za pouk se uporabljajo prostori narodnih in drugih državnih šol.

7. Ustanovitev strokovno-nadaljevalne šole je mogoča samo s sodelovanjem in sklepom občinskega odbora po zaslišanju krajevnih, obrtniških in trgovinskih udruženj in po odobrenju bana oziroma banske uprave. Na banski upravi posluje za trgovino, obrt in industrijo oddelek VIII.

Za nadaljnja pojasnila se obrnite na izvrševalni odbor, oziroma na tajništvo NSZ.

Toliko v vednost vsem posameznikom, kakor tudi podružnicam, ki se za to zanimajo. Vr.

Iz delavskih krajev

Priznanje, kdor priznanje zasluži

—k Jeseniški tovariši so dolgo iskali prilike, da se oddolže hvaležnosti in priznanju za zasluge vrednim.

Iztaknili so jo.

Tine Zupan je dovršil svojo 40letno življenjsko pot kot človek, delavec, voditelj narodnega delavstva in predsednik jeseniške podružnice. Obhajal je istočasno god svetega Valentina, ki ima ključ od korenin, začetek pomladi.

Intimen družaben večer, ki so ga tajno organizirali ožji sodelavci, je privabil najožji krog častilcev v prostore Sokolskega doma, kjer je bila izrečena marsikatera koristna in ginljiva beseda.

Tov. Žen je z uvodnim prisrčnim nagovorom v imenu tovarišev-članov izročil slavljencu krasen in posrečen portret jublanta, izdelan od tvrdke Višnar, v žganem lesu.

Tov. Markovič je v vznešenih besedah poudarjal vrline jublanta.

Tov. Rupnik kot zastopnik centrale je pa v imenu izvršilnega odbora izrekel prisrčne častitke, spominjajoč se razvoja NSZ in 30letnega dela v njem, ugotavljajoč, da je jublanta naše gore sin, ki je ves izšel iz šole naše lastne vzgoje, oklepajoč se vedno in dosledno

narodnih in socialnih načel. Zato uspehi, zato zaslužno priznanje.

Ginjen se je jubilant zahvalil za čestitke, rekoč, da ne ljubi kadila, ne ljubi slavonspevov, ker za tem ni nikdar stremel. Vrgel se je v delo za koristi delavstva iz zgolj nacionalnih in socialnih nagibov, za priznanje pa mu služijo le uspehi, če je kje in komurkoli mogel koristiti. Obljubil je svoje skromne moči še nadalje posvetiti za koristi delovnega stanu, ker vidi v delu za teptanega delavca najplodnosnejše naložene osebne žrtve.

Razvila se je nato intimna družabna zabava, pri kateri je sviral prvič novi «Tamburaški zbor» pod spretnim vodstvom tov. Dolenca, ki je do poznih ur skrbel za razvedrilo razigranih udeležencev.

Tako so se pošteno in dostojno oddolžili tovariši svojemu voditelju, verujoč, da jih v bodočnosti privede s svojo premisslenostjo k cilju splošnega gospodarskega in socialnega blagostanja na Jesenicah.

Čestitkam jublanta se pridružujemo tudi mi z željo, da bi se upanje tovarišev izpolnilo čimprej.

Tine, na mnoga uspehov polna leta!

KAJ ZMORE IDEALIZEM.

—k Na Jesenicah se je v nedeljo v Sokolskem domu vršil zbor zaupnikov podružnice Jesenice in Javornik, ki se je sukal okrog vprašanja razpisanih volitev obratnih zaupnikov pri KID.

Enotno in smoteno gledanje vseh zborovalcev na to važno vprašanje je povzročil soglasen sklep: «Da nastopi Narodna strokovna zveza pri teh volitvah samostojno.»

Zborovanje je vodil tov. Tine Zupan z njemu priznanim umirjenostjo in stvarnostjo, kar je mnogo pripomoglo k absolutno enotnem gledanju na vse, volitev se tičečih vprašanj.

Sestavila se je enotna kandidatna lista, kot dokaz, da se ni posrečila nakana onih, ki so računali na razdor.

Izjava tov. Kralja, predsednika javorjniške podružnice, je v imenu javorjniških zaupnikov odločilno pripomogla, da ni bilo na zborovanju niti slišati odvojenih mnenj.

Prirojeni in vzgojeni idealizem zaupnikov nam je porok za krepak strokovni razmah obeh podružnic, pravilno pojmovane narodne in socialne afirmacije in položaju odgovarjajoč uspeh pri volilnem nastopu.

Le tako naprej in obilo sreče. Zavednost mora zmagati!

V «Novi Pravdi» smo poročali, da je Narodna strokovna zveza predložila osnutek kolektivne pogodbe pri podjetju «Sava» ter da so razprave v teku. Imeli smo dva razgovora o kolektivni pogodbi in eno poravnalno postopanje v smislu § 15 zakona o minimalnih mezdah; ker je podjetje za časa pogajanj in priprav za volitve delavskih zaupnikov odpovedalo skoro vsem delavcem službeno razmerje na 14 dni. Ta poravnava se je vršila pod vodstvom zastopnika sreskega načelstva in se sporazumno zaključila. Naše poročilo pa je zbudilo tudi ZZZ, tako je potem zahtevala od podjetja prepis osnutka, ki ga je predložila NSZ. Na razpravi dne 22. januarja 1938 pa je prišla ZZZ z zastopniki, ki jim je načeloval poslevoedeči okrožni tajnik g. Gaser Albin. Seveda si je pridobila enega delavca in se predstavila kot zastopnica delavstva.

Na razgovorih 5. t. m. se je nadaljevalo vprašanje mezd. Na tej razpravi pa je bila že okrnjena delegacija ZZZ tako, da niti enega prizadetega delavca ni bilo v zastopstvu.

Delavci pa so odklonili predlog podjetja glede plač in so znižali svoj prvotni predlog na minimalne zahteve.

Podjetje pa je na razgovorih odklonilo delavske predloge, sporazumeli smo se, da odstopimo zadevo razsodišču v smislu § 16 zakona o minimalnih mezdah. Zastopnik ZZZ poslevoedeči okrožni tajnik pa je že izjavil, da ima mandat za nadaljnje popuščanje (radovedni smo, kdo je ta mandat dal, ker nima nobenega delavca včlanjenega v ZZZ?), vendar se je nazadnje premislil in dal izjavo na zapisnik, da se strinja s predlogi NSZ. O stvari bomo še poročali čim se zaključijo.

Pri podjetju «Sava» so se vršile volitve obratnih zaupnikov. Izvoljena je bila soglasno lista NSZ.

Pri volitvah zaupnikov podjetja «Alpa» je bil izvoljen tudi naš zaupnik.

Vseh nas želja je, da doprinašamo k napredku, kar bomo zmogli le ob zadostnem zaslužku delavstva.

Zagorje

V nedeljo dne 20. februarja 1938 se bo vršil v Sokolskem domu v Zagorju redni letni občni zbor naše podružnice ob 16. uri popoldne.

Vse tovariše vabimo, da se tega rednega letnega občnega zbora gotovo udeležijo, kajti razpravljalo se bo o zelo važnih stvareh, ki se specijalno tičejo rudarskega delavstva. Zato upamo, da se bo vsak tovariš zavedal svoje stanovske dolžnosti ter organizacijske discipline in da ne bo nikogar, ki bi se tega občnega zbora ne bi udeležil.

Št. Pavel

Vse tovariše in člane NSZ v Št. Pavlu obveščamo tem potom, da se bo vršil redni letni občni zbor naše podružnice v soboto dne 19. februarja ob 2. uri popoldne.

Upamo, da ne bo nikogar, ki bi se tega rednega letnega občnega zbora ne bi udeležil.

Celje

V nedeljo dne 15. t. m. se je vršil v Celju lepo uspeli članski sestanek v Narodnem domu.

Na tem članskem sestanku se je razpravljalo o organizacijskih zadevah, letnem rednem občnem zboru ter o reorganizaciji poslovanja in strokovnega dela.

Tov. Žabkar je otvoril sestanek in v jedrnatih besedah povedal in orisal velik pomen strokovnega dela in organizacije ter nato prešel na redni letni občni zbor. Predlagal je, naj bi se ta vršil v nedeljo 27. februarja in sicer ob pol devetih dopoldne v Delavski zbornici, nakar so vsi navzoči pristali. Sestavil se je tudi nekaj kandidacijski odbor, ki bo sestavil kandidatsko listo, na kateri bodo ljudje, ki bodo voljni z veseljem delati za interese delavstva in organizacije. Vidi se, da delavstvo še vedno misli na svoj

podvig in nikakor noče prepustiti in izročiti svoje usode v roke drugih, ki bi radi samovoljno postopali in dobili absolutno vso moč in komando v svoje roke, da bi tem lažje izkoriščali delavstvo na vse mogoče načine. Delavstvo se zaveda, da je le v enotnosti moč in da je že skrajni čas, da nastopi odločno in pogumno proti zatiralcem ter s skupno močjo zaščitijo svoje pravice.

Delavstvo pa se mora zavedati, da je le organizacija tista, ki bo budno stala na strani in čuvala težko pridobljene pravice ter da je le organizacija tista, ki bo z vso odločnostjo nastopila proti zlorabi in izkoriščanju ter v zaščito pridobljenih delavskih pravic.

Upamo pa, da se bo v Celju z resnim in stvarnim delom razvila podružnica, na katero bomo lahko ponosni vsi.

ECŽ

V ponedeljek 14. t. m. se je ob 22. uri zvečer vršil redni letni občni zbor uslužbenecv cestne železnice.

Občni zbor je otvoril tov. Jamnik, ki je podal svoje izčrpno predsedniško poročilo ter pozival članstvo k vztrajnemu delu in obljubil neomajno zvestobo idejam NSZ.

Nadalje je podal tajniško poročilo tov. Stržinar, blagajniško pa tov. Perkuč, kar vse se je z odobravanjem vzelo na znanje. Tov. Žgalin pa je v imenu revizorjev dejal, da je pri pregledu našel vse v najlepšem redu in je predlagal, da se izreče staremu odboru razrešnica. Pri volitvah pa je bil izvoljen neokrnjen stari odbor, in sicer za predsednika tov. Jamnik, za podpredsednika tov. Vavpotič, za tajnika tov. Stržinar, za blagajnika tov. Perkuč, v odbor pa tov.: Žgalin, Praprotnik in Drašler. Pri slučajnostih pa so se razpravljale organizacijske zadeve.

Ponovno izvoljenemu, vztrajnemu in zavednemu odboru pa želimo v tem poslovnem letu obilo uspeha.

Pravni svetovalec

Hranarina pri OUZD (Ribnica).

Vprašanje: V decembru lanskega leta sem bil tri tedne bolan, pa nisem dobil od okrožnega urada hranarine. To pa menda zaradi tega, ker nisem bil prijavljen okrožnemu uradu. Ali imam pravico do hranarine.

Odgovor: Če ste bili neposredno pred boleznijo kje v službi, javite to okrožnemu uradu in pošljite potrebne dokaze. Okrožni urad bo naknadno izvedel zavarovanje in vam plačal hranarino. Če pa od okrožnega urada hranarine ne bi dobili, ker zavarovanja ne bi bilo več mogoče naknadno izvesti, lahko zahtevate od Vašega službodajalca odškodnino v višini izgubljene hranarine.

Mezda po § 219 o. z. (Kranj).

Vprašanje: Ali imam pravico do mezde, ker sem izostala od dela zaradi bolezni otroka?

Odgovor: Po § 219 o. z. obdrži delavec pravico do mezde za en teden, če je zadržan opravljati službo zaradi bolezni ali drugih važnih zadržkov, ki zadevajo njegovo osebo. Če je bila bolezen otroka takega značaja, da je mati morala pustiti delo in biti pri otroku, ima pravico do mezde po § 219 o. z., drugače pa ne. Preskrbeti si torej morate zdravniško potrdilo, da ste morali ostati doma, to potrdilo pa predložite službodajalcu ter zahtevajte mezdo.

Važna izprememba v novem izvršilnem zakonu

V predzadnji številki smo povdarjali, da novi izvršilni zakon, ki je stopil v veljavo s 1. januarjem 1938 ščiti predvsem dolžnike, ki so nestalno zaposleni in prejema razmeroma nizke mezde. Vsem nestalnim delavcem in nameščencem se more namreč zarubiti mezda ali plača samo do 20 din dnevno, razen v primeru alimentacij, ko je mogoče zarubiti še nadaljnjih 10 din. Res je s tem določili zaščiteni velika večina nekvalificiranega delavstva na ta način, da njegova mezda sploh ni rubljiva, ko vemo, da ta v največjih primerih ni višja od 20 din dnevno.

Vendar je prav v zvezi z določili novega zakona, ki govori o nestalno zaposlenem delavstvu in nameščenstvu, opozoriti na zelo važno razliko odnosno izpremembo prejšnjih zakonitih določil nasproti sedanjim.

Po prej veljajoči zakonodaji (zakon iz leta 1873.) so bili nestalno zaposleni delavci in nameščenci močno zaščiteni predvsem s tem, da se jim je mogla zarubiti samo tista mezda ali plača, ki je na dan izvršilnega dovolila zapadla, obenem pa tudi dospela v plačilo. To se pravi, delavcu, ki je imel plačilni dan vsak petek v tednu, se je mogla zarubiti mezda šele po preteku plačilnega termina, to je po petku zvečer, torej praktično samo v slučaju, če delavec iz kateregakoli razloga ni bil tisti teden izplačan ali ni dvignil mezde.

Te važne omejitve v zgoraj navedenem smislu pa novi izvršilni zakon nima, tako da je po sedaj veljajočih zakonitih določilih delavčeva mezda ali plača nestalnega nameščenca prav tako rubljiva in zasegljiva, kakor plače ostalih stalnih službojemnikov.

Na dlanj leži, da zakon ni vzpostavil pravega razmerja med stalno in nestalno zaposlenimi, ko obeh skoraj ne razlikuje. Pri obeh je postavljena kot minimalna meja, ki mora ostati prosta in je nerubljiva 6000 din letno ali 3000 din, če gre za alimentacijske terjatve. Vendar ni namen teh vrstic razpravljati v tem smislu, ampak samo opozoriti delavstvo in nestalno nameščenstvo na zgoraj obrazloženo važno izpremembo, ki jo prinaša novi izvršilni zakon.

Sveže norveško ribje oje
za otroke in odrasle
LEKARNA
Mr. J. ŽABKAR
JESENICE

Najbolje barve in lake
dobite pri trvdki
IVAN JANČAR
LJUBLJANA
Miklošičeva 4 Telefon 33-01

IZDELUJE,
PREUREJA,
POPRAVLJA
RAZLIČNE STROJE, STROJNE DELE,
MOTORJE, ELEKTRIČNE NAPRAVE IN
STRELOVODE

Praktični nasveti

Pelinov čaj. Pelinov čaj je zlasti za želodec zdravilo, ki prepreči v želodcu preveč kisline, pomaga proti zgagi ter pospešuje tek. Pa tudi drugače je uživanje pelinovega čaja dobrodejno za telo.

Proti nespečnosti so napredaj vsakovrstna zdravila. Ker se pa telo na zdravila počasi tako privadi, da zadnje več ne pomagajo, zato poizkusite tole preprosto sredstvo: Spij zvečer, preden ležate, čašo sladke vode, ki jo pripravite tako, da v četrtinko litra vode raztopite tri kocke sladkorja. Na noge si hkratu deni mrzel obkladek, čez obkladek pa zavij noge s toplo ruto. Mrzel obkladek pomiri živce in kmalu zaspiš. Posebno pri živčno razdraženih otrokih, ki trpijo zaradi nespečnosti, to zelo dobro učinkuje.

Slab zrak iz sob se odstrani, če postavite v sobo zabojček, napolnjen z ogljem. Oglje malo poškopri z vodo. Vlažno oglje vsrka vase vse duhove. Oglje moraš pa potem vsak dan postaviti na zrak, da se posuši in ga spet znova poškopri. Enkrat na teden ga zmenjaj z novim, staro oglje pa sežgi.

Za kuhinjo

Golaževa juha. Dve čebuli prav dobro sesekljaj. V kozi razbela mast, na mast stresi čebulo in jo tako dolgo praži, da postane mehka. Prilij tudi malo vode, da se čebula popolnoma razkuha. Pol kg mesa zreži na tenke koščke. Meso stresi na čebulo in osoli. Vse skupaj praži, da se meso malo zapeče. Nato dodaj žlico sladke paprike, premešaj in prilij toliko vode, da je meso skoro mehko. Nato daj v juho štiri olupljene in na kocke narezane krompirje in ko se krompir skuha, je juha gotova.

Sočna goveja pečenka. Pol kg govejega mesa (pleče) dobro potolci in osoli. V kozi razbela pet dkg masti in položi meso na razbeljeno mast, da se meso hitro po vseh plateg zapeče. Ko je meso lepo zapečeno, prilij četrto litra vode in pokrito duši približno poldrugo uro, da postane meso mehko. Nato ga zreži na tenke kose, zloži v skledo in polij s sokom. Poleg daš žličnike.

RAZNO

Rogaška železnica je državna.

Ministrski svet je na svoji seji odobril pogodbo, katero je sklenil v imenu naše države naš prometni minister z družbo Rogaške lokalne železnice. Po tej pogodbi bo odkupila država omenjeno železnico za 6.500.000 din.

Tovarna za kable v Jugoslaviji.

Po informaciji «Jugoslovanskega kurirja» je zaprosila švedska družba «Erickson» jugoslovansko vladu za dovoljenje za postavitev tovarne za kable. Ta ponudba je v zvezi z zgraditvijo mednarodnega telefonskega kabla Beograd—Maribor—avstrijska meja. V ponudbi se navaja popolnoma nov način proizvodnje kabla in tovarna bi lahko zalagala ves Balkan.

Fotografski aparat v igli. Najnovejša čudo moderne tehnike je iznajdba

Frančiškanska 3

japonskega profesorja, ki je konstruiral fotografski aparat v igli. Njegova fina mehanika omogoča slikanje tudi na mestih, do katerih je do sedaj prišel zdravnik le z operacijo, n. pr. v sklepih. Iznajdba je po presoji zdravniških kapacitet velikega pomena za napredek v zdravniški tehniki.

Samo 10 oseb brez posla.

Resnično srečna pokrajina, kjer ni brezposelnih, je Luksemburška. Po zadnjem uradnem sporočilu je bilo koncem leta 1937, samo 10 brezposelnih, od katerih je 7 dobilo podporo iz državnega fonda in 3 iz fonda za omiljenje krize. Še pred letom je imela Luksemburška 50 brezposelnih, število se je zmanjšalo, ko je začela obratovati nova tovarna v glavnem mestu. Po tej strani lahko zavidamo Luksemburško, ki se nam odkriva kot dežela bajk.

Brezposelnost v Belgiji.

Brezposelnost v Belgiji je jako narastla. Belgijska brezposelnost se je koncem leta 1937, zelo dvignila. 1. januarja je bilo 196.964 (v minulemu letu le 165.781) vseh brezposelnih. Prirastek v decembru je bil torej 20.350 oseb. Ta prirastek je nastal glavno zaradi ustavitve proizvodnje v belgijskih steklenicah.

Kritika dobe

Vrnitev kolonij bi nikakor ne ogrozilo britanskega imperija, kateri si je s pogodbo zagotovil premoč svojega vojnega brodogradništva nad nemškim. Nemčija pa tudi ne zahteva proste roke na vzhodu. Zahteva samo pravico ureničiti v eni generaciji brez tuje intervencije «Večja Nemčija» s tesnejšo združitvijo z Avstrijo in češkimi Nemci. Garvin v Observer.

Japonska se ne bojuje samo s Kitajsko, temveč tudi z Evropo in Ameriko in s poslednjim ostankom še eksistirajoče avtoritete pri vseh azijskih narodih. Basler Nachrichten.

Sodnik: «Najbolje je, če priznate resnico.»

Obtoženec: «To pa že ne. Enkrat sem jo povedal, pa mi je še danes žal.»

Sodnik: «Torej priznate, da se ukradli Rogoviležu 100 dinarjev.»

Otoženec: «Da, to že priznavam, odločno pa odklanjam vaše natolcevanje, da bi imel pri tem kak slab namen.»

Zdravnik: «Ali so vam zobje kaj šklopitali, ko ste imeli prvi napad?»

Gospa: «Ne morem vam povedati, gospod zdravnik, imela sem jih na nočni omariči.»

Izjava.

Podpisani izklicujem govornice, katere sem iznašal napram topilcem, ki so se vrnili iz Srbije, posebno napram Francetu Tomše, kot neutemeljene.

Zahvaljujem se mu, da odstopa od sodnega postopanja.

Žerjav, dne 26. januarja 1938.

Ivan Čop,

Žerjav—Črna, p. Prevalje.

Vsakdo naj ve,

da je trgovina s papirjem, pisarniškimi, razmnoževalnimi, tehničnimi in šolskimi potrebščinami

IV. BONAČ
LJUBLJANA

Šelenburgova ulica 5

najbolje
sortirana trgovina

Polnilna peresa, pisemski papir, albumi, pisalne garniture, keramika, bižuterija in druga moderna darila

Zastopstvo za OZALID